

Wstęp

Wiedza jest dziś jednym z podstawowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Procesy i mechanizmy jej oddziaływania na gospodarkę są w ostatnich latach przedmiotem licznych dyskusji, rozważań naukowych oraz dokumentów strategicznych. Wyzwaniem staje się budowanie gospodarki opartej na wiedzy, czyli tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu podmiotów opierających swą przewagę konkurencyjną na wiedzy.

Rozważania te nabierają szczególnie istotnego znaczenia w kontekście wyzwań rozwojowych obszarów wiejskich. Z jednej strony bowiem proces rozwoju obszarów wiejskich jest wypadkową wielu czynników, zwłaszcza związanych z kapitałem społecznym oraz uwarunkowaniami demograficznymi, ekonomicznymi, środowiskowymi i infrastrukturalnymi. Z drugiej strony zaś priorytetem stają się wyzwania zrównoważonego rozwoju, inteligentnego wzrostu i włączenia społecznego. Realizacja wszystkich tych celów wymaga tworzenia, rozpowszechniania i stosowania w praktyce nowej wiedzy, zwłaszcza dotyczącej nowych technologii, nowych produktów oraz nowych sposobów organizacji, uczenia się i współpracy. Należy przypuszczać, że wzrost poziomu wiedzy i innowacyjności będzie bardzo ważnym trendem kształtującym przyszłość wsi w Polsce.

Przedkładane opracowanie *Zarządzanie wiedzą w rozwoju obszarów wiejskich* jest efektem pracy zespołu badawczego realizującego projekt badawczy pt. *Zarządzanie wiedzą w procesie budowania konkurencyjności i innowacyjności obszarów wiejskich na zasadach zrównoważonego rozwoju – empiryczna weryfikacja na przykładzie województwa małopolskiego*.

Celem zespołu badawczego było powiązanie trudnego procesu zmian społeczno-gospodarczych, zachodzących na obszarach wiejskich bardzo wolno, z nowoczesnymi koncepcjami zarządzania stosowanymi w najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstwach. Zarządzanie wiedzą jest koncepcją ukierunkowaną na optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów wiedzy czy eliminowanie luk wiedzy, a to przekłada się m.in. na doskonalenie funkcjonowania organizacji, redukcję ryzyka, rozwój relacji z otoczeniem, uzyskiwanie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i innowacji produktowych. Założono, że mimo braku oficjalnych potwierdzeń o występowaniu w badanych instytucjach zarządzania wiedzą i istnieniu systemu zarządzania wiedzą w ramach rozwoju obszarów wiejskich, zarządzanie wiedzą istnieje, a procesy z udziałem wiedzy

są realizowane, chociaż niekiedy mogą być przez pracowników nieuświadomiane.

Naturalnie wyłaniające się, podstawowe kwestie dotyczyły odpowiedzi na przedstawione niżej pytania.

- Czym jest wiedza w organizacji?
- Gdzie jest ona zlokalizowana?
- Czy i w jaki sposób jest gromadzona?
- Czy warto dzielić się wiedzą między instytucjami i wewnątrz organizacji?
- Kto odpowiada za tworzenie nowej wiedzy?
- Czy zasoby wiedzy w instytucji są właściwie wykorzystywane?

Stąd celem przedkładanej monografii jest diagnoza i ocena obecnie stosowanych rozwiązań w zakresie tworzenia, przepływu i wykorzystania wiedzy wśród podmiotów zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich oraz konstrukcja modelowego systemu zarządzania wiedzą, służącego wzmocnieniu konkurencyjności i innowacyjności obszarów wiejskich opartych na lokalnych uwarunkowaniach i zasadach zrównoważonego rozwoju.

Opracowanie przedstawia zatem wyniki badań dotyczących diagnozy i oceny obecnie stosowanych rozwiązań w zakresie zarządzania wiedzą w podmiotach zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich. Prezentowane badania w całości mają charakter podstawowy, począwszy od opracowania metodyki oceny procesów zarządzania wiedzą, a kończąc na koncepcji modelowego systemu zarządzania wiedzą.

W pracy do celów badawczych przyjęto pięć procesów z udziałem wiedzy, których analizę szczegółową przedstawiono w kolejnych rozdziałach. Całość publikacji składa się z dziewięciu rozdziałów.

Pierwszy z nich – *Rozwój obszarów wiejskich* – przedstawia kontekst obszarów wiejskich, ich specyfikę, zróżnicowanie terytorialne i dylematy rozwojowe. W rozdziale został scharakteryzowany system instytucjonalny, wspierający rozwój obszarów wiejskich, którego skuteczne funkcjonowanie ma zasadnicze znaczenie dla tego rozwoju.

Kolejny rozdział poświęcony jest *Koncepcji zarządzania wiedzą*. Uzasadniono w nim szczególnie istotne znaczenie wiedzy i zarządzania wiedzą w rozwoju gospodarki światowej i gospodarek narodowych, a także w zarządzaniu przedsiębiorstwem i innymi organizacjami, w tym administracyjnymi. W rozdziale tym przedstawiono rozwój koncepcji zarządzania wiedzą oraz założenia trzech z nich: japońskiego podejścia do zarządzania wiedzą, modelu, jaki zaproponowali F. Gao, M. Li i S. Clarke, oraz własnego modelu zarządzania wiedzą.

W rozdziale trzecim przedstawiono uzasadnienie podjętej w tym opracowaniu tematyki, a także opisano założenia badawcze i metodyczne realizowanego projektu.

W kolejnych pięciu rozdziałach zaprezentowano charakterystykę pięciu procesów związanych z zarządzaniem wiedzą (zadań operacyjnych zarządzania wiedzą) realizowanych w ramach systemu rozwoju obszarów wiejskich,

przyjętych w założeniach badawczych, tj.: identyfikację, transfer, gromadzenie, kreowanie i stosowanie wiedzy. Każdemu z tych procesów poświęcono osobny rozdział książki, prezentując przyjętą definicję oraz specyfikę każdego z nich. Do analizy i oceny wyróżnionych procesów wykorzystano wyniki przeprowadzonych badań.

Monografię wieńczy prezentacja dwuwariantowego *Modelu zarządzania wiedzą w rozwoju obszarów wiejskich*. Jest to niejako klamra spinająca w całość wcześniej przedstawione zagadnienia i będąca ich konkluzją. Wyróżniono tu wartości, zasady i antyzasady charakterystyczne dla procesów z udziałem zarządzania wiedzą w organizacjach wspierających rozwój obszarów wiejskich, zaproponowano zastosowanie dwóch wariantów modelu zarządzania wiedzą w procesie rozwoju obszarów wiejskich, określono zasady kształtujące funkcjonowanie systemu zarządzania wiedzą w procesie rozwoju obszarów wiejskich.

Monografia adresowana jest zarówno do praktyków, jak i teoretyków zajmujących się problematyką rozwoju obszarów wiejskich oraz zarządzania wiedzą. Mamy nadzieję, że lektura tej książki będzie interesująca dla różnych grup czytelników oraz pomoże lepiej zrozumieć i zgłębić poruszane w niej problemy.

W imieniu zespołu projektowego pragniemy w tym miejscu serdecznie podziękować wszystkim osobom, które wspierały naszą pracę, w tym, dr Januszowi Niezgodzie z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, dr Maciejowi Sporyszowi z Centrum Obliczeniowego, Nowoczesnych Technologii i Informatyki przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie i dr Agnieszce Peszek z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

Nieocenionym wsparciem i motorem naszych działań w ramach projektu był **śp. profesor UEK dr hab. Andrzej Woźniak**, który jako członek zespołu badawczego, aktywnie, z zaangażowaniem uczestniczył w jego pracach.

Szczególne podziękowania kierujemy do wszystkich przedstawicieli jednostek, w których prowadzone były badania, za ich zaangażowanie, udział w badaniu i cenne, merytoryczne uwagi podczas spotkań i warsztatów.

Podjęcie prac badawczych w ramach wspomnianego projektu było możliwe dzięki finansowemu wsparciu ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer: DEC-2011/01/D/HS4/05909.

Anna Krakowiak-Bal, Urszula Ziemiańczyk